

Valrætt til 16-ára gomul

Uppskot verður nú lagt fyri lögtingið um at lækka aldurin fyri valrætt niður í 16 ár

Tað eru Torbjørn Jacobsen, Páll á Reynatúgvu, Bill Justinussen og Jenis av Rana, sum fara at leggja uppskotið fram.

Í viðmerkingunum til uppskotið siga teir fyra, at upplýsingin í dagsins samfelag er somikið góð, at ung gerast vaksni nóg skjótari, og tí er tað ikki nakað mótargument í sjálvum sær, at ung eru ov løtt at ávirka.

Hartil halda teir fyra, at demografiska samansetingin av íbúgvunum talar fyri eini lækking av valrættaraldrinum. Og at ein slík lækking eisini vildi ført til økta politiska tilvitan millum yngra ættarliðið.

Stýrisskipanin ásetir, at tvey fylgjandi lögting skulu samtykkja hesa broyting, tí fær ein slík samtykt ikki avleiðingar fyri komandi lögtingsval.

Lestrarstuðul í Íslandi

Føroyingar, sum ætla sær til Íslands í lestrarørindum, kunnu nú søkja íslendskan lestrarstuðul og Travel Scholarship. Íslenska mentamálaráðið bjóðar føroyingum at søkja stuðul, sum er 77.500 ísl. krónur um mánaðin í átta mánaðir, til lestur í íslenskum máli og bókmentum á hugvísindadeild Háskóla Íslands lestrarárið 2007-2008. Altjóða skrivstovan sigur, at stuðulin røkkur til vistarhald. Meiri fæst at vita á www.setur.fo

Lógarritið gongur nýggjar leiðir

Føroyskt Lógarrit víðkar um virksemd, og er nú bæði at finna á internetinum og sum bókaútgævari. Vit noyðast at tulka lógirnar hjá okkum sjálvum, og er hetta ein av orsøkunum til útgávnar, siga útgevararnir. Í summar verður lógarritið vertur fyri skeiði, har eini 50 fólk úr norðurlondum koma hendarvegin

LÓG

Theodor E. D. Olsen
theodor@sosialurin.fo
Mynd: Jens Kr. Vang

– Hetta er ikki eitt smalt evni. Vit lesa jú um lögfrøðiligar avgerðir hvønn dag í fjølmiðlunum.

Virkisfýsnið og eldhugin var ikki at fara at skeivur, tá Føroyskt Lógarrit skipaði fyri tíðindafundi í morgun. Ikki tí, áhugin frá fjølmiðlunum var so sum so, men tað vóru tveir engasjæraðir frøðingar, Kári á Rógvi og Rúni Rasmussen, sum greiddu frá, at Lógarritið, sum hevur seks ár á baki, nú er at finna á internetinum.

Kári á Rógvi, ritstjóri, greiddi frá, at arbeiðið við ritinum byrjaði í sambandi við grundlógarsmiðið. Hildið varð, at ov fáar lögfrøðiligar keldur funnust á føroyskum. Lögfrøðiligar keldur, ið m.a. verða nýttar sum grundarlag, tá lögfrøðiligar avgerðir skulu takast, eru ikki bert lógir, men eisini lögfrøðiligar bókmentir, og hesum var tað lítið og einki av á føroyskum.

Og tað kann vera ein trupulleiki.

Eisini “jarðbundin” evni

– Lögfrøðingar her hjá okkum eru upplærdir við, at teir hyggja í lærubøkurnar, men einki er um hetta á føroyskum ella um føroysk fordømi. Eingin tulkar lógirnar, sum eru samtyktar,

Kári á Rógvi, ritstjóri, Ph.D.-lesandi og næstformaður í Stjórnarskipanarnevndini og Rúni Rasmussen, stjórnsmálafrøðingur og skrivari í Stjórnarskipanarnevndini

sigur Kári á Rógvi, ið sipar til, at donsk og føroysk lóg fərkar seg alt meira burtur frá hvørjari aðrari, av tí danska lógarverkið gerst alt meira ávirkað av ES.

Kári á Rógvi og Rúni Rasmussen viðganga, at hóast seks árgangir nú eru útgivnir við Føroyskum Lógarriti, er enn talan um eina ikki serliga langan lista við evnum. Men um nøkur ár vóna teir, at listin verður longri. Og tað meta teir verða neyðugt. Teir nevna t.d. dømi um gerðarrætt ella foreldramyndugleika, har føroyingar hava tosað um at fáa nýggjar lógir, og tá kann vera hent at siggja, hvat køn fólk hava skrivað um evnini.

Teir leggja eisini afturat, at teir vóna at fáa fleiri fólk, sum t.d. advokatar, ið kenna trupulleikarnar frá tí praktiska arbeiðinum.

– Tað nýtast ikki altíð at vera landvinningar, sigur Kári á Rógvi, ið heldur, at advokatarnir kanska eru í so trekir at fáa at skriva um lögfrøðilig problem, av tí teir altíð vilja hava, tað skal “vera so gott”, sum hann tekur til.

– T.d. hava vit ikki viðgjørt,

sigur Kári á Rógvi, ið sipar til, at donsk og føroysk lóg fərkar seg alt meira burtur frá hvørjari aðrari, av tí danska lógarverkið gerst alt meira ávirkað av ES.

Kári á Rógvi og Rúni Rasmussen viðganga, at hóast seks árgangir nú eru útgivnir við Føroyskum Lógarriti, er enn talan um eina ikki serliga langan lista við evnum. Men um nøkur ár vóna teir, at listin verður longri. Og tað meta teir verða neyðugt. Teir nevna t.d. dømi um gerðarrætt ella foreldramyndugleika, har føroyingar hava tosað um at fáa nýggjar lógir, og tá kann vera hent at siggja, hvat køn fólk hava skrivað um evnini.

Undirvísingartilfar

Føroyskt Lógarrit hevur seinastu tíðina valt at ganga nýggjar leiðir. M.a. stendur lógarritið ikki longur einsamalt á útgávulistanum. Herfyri vórðu allar løgman-røðurnar frá 1986 til 2006 givnar út í tjúkkari bók.

Spurdir, um Føroyskt Lógarrit nú er vorðið eitt forlag, siga teir, at eru við at bliva tað.

– Okkara útgávur eru nógv grundaðar á serritgerðir. Tað føroyska máløkið er lítið, so vit hava fingið góðan stuðul, men ritini bera seg næstan sjálv.

Lógarrit hevur eini 300 limir og umleið 500 eintøk verða prentað hvørja ferð av ritinum.

Sjálvir halda teir, at ein bók sum t.d. tann við

løgmanrøðunum er upp-løgd at brúka sum undirvísingartilfar.

Føroyskt Lógarrit er nevnliga ikki bara fyri lögfrøðingar. Eisini stjórnsmálafrøðingar eru við í arbeiðinum, sum t. d. Rúni Rasmussen, og eisini hava søgufrøðingar skrivað greinir til ritið. Harafurat er pláss givið fyri greinum hjá lögtingslimum. M.a. hevur Johan Dahl skrivað um Hoyvíkstilgongdina, Finn-bogi Ísakson, sáli, um Føroyar og ta donsku grundlógina, og Vilhelm Johannesen um landsstýrismenn.

Sostatt er bæði talan um greinir frá serfrøðingum við nógvum notum og greinir við ongum notum, og útgevararnir útihýsa ikki polemiskum, um tær bara eru væl úr hondum greiddar.

Spurdir, um tað er torført at skriva um júst tað lögfrøðiliga økið á føroyskum, sigur Kári á Rógvi, at tað heldur hann ikki.

– Tað er ein avbjóðing, men ikki trupult, tí føroyskt egnar seg væl.

Hann greiðir frá, at í grundlógar- og stjórnar-

skipanararbeiðinum er tað gamla norrøna málið nýtt sum íblástur, tí hetta varð nógv nýtt til lógarmál.

– Føroyskur tekstur fellur betur enn teir donsku, tí danskt er nógv ávirkað av týskum, sum er nógv ávirkað av týskum við nógvum innkotnum setningum, sigur Kári á Rógvi og leggur afturat, hvussu týðningarmikið tað er at nýta sagnorð heldur enn navnorð.

Lögfrøðingurin Sigurd Joensen, sáli, gjørdi ein lögfrøðiligan orðalista. Hesum listanum verður latið væl at, men hann var umsettur úr donskum, og avbjóðingin í dag er sambært Kára á Rógvi at gera ein føroyskan lista við hugtøkum úr føroyskari lóg. Hann veit um dømi, har hugtøk eru umsett við ymiskum heitum, og tí er týðningarmikið at fáa hetta í listan.

– Málið verður ymist og óumhugsað, um tað altíð verður beinleiðis umsett, sigur hann, og tí er neyðugt at fáa hetta í rættlag.

Nú hevur Føroyskt Lógarrit so aftur viðkað um sítt virksemd so til ber at

frætta nýtt í tykisrúmdini – cyberspace- um virksemd hjá teimum.

– Hetta er meira eitt slag av dátugrunni enn tíðindasíðu, sigur Rúni Rasmussen. Tíðindi um lógarritið kunnu tó eisini lesast á síðuni, men ein leitiskipan er eisini, so til ber at leita eftir tilfari og høvundum, sum hava verið at sæð í ritinum millum ár og dag. Harfaturat eru slóðir til áhugað, sum vilja nema sær kunnleika um ymiskar stovnar, ið fáast við lögfrøðilig og politisk viðurskifti úti í heimi.

50 fólk til Føroya

Í summar verður skipað fyri skeiði fyri fólk, ið skriva Ph.D.-ritgerð. Vanliga skipar svensktmælt universitetið Åbo fyri hesum skeiði, men fyrstu vikuna í juni í ár koma eini 50 fólk úr m.ø. Finnlandi. Íslandi, Noregi og Danmark til Føroya til hetta skeið, sum Føroyskt Lógarrit er vertur fyri hesaferð.

Lógarritið fær góða hjálp frá m.ø. universitetinum í Åbo, í Akureyri, manna-rættindastovninum í Keypmannahavn og Tórshavnar býráð.

Temað á skeiðinum verður manna-rættindi, sum sambært Kára á Rógvi er eitt evni, hvørs støða er nógv broytt seinastu árin. Frá at hava verið eitt heldur ástøðiligt evni, eru manna-rættindi vorðin alt meira sjónlig, og dómur eru m.a. fálnir um eksklusiv sáttmálar á arbeiðsmarknaðinum. Sostatt eru fleiri lógir í okkara grannalondum broyttar, so tær hóska til hesar dómur, og tey ymisku parlamentini smíða eisini alt fleiri lógir, sum skulu samsvara við manna-rættindini, so sum dómstólarnir krevja, tey skulu vera.

Hildið verður, at av tí at hetta eru ungafólk, sum væntandi fara at granska og vitja ráðstevnur fleiri áratíggju fram í tíðina, kann eitt slíkt skeið, um tað eydnast væl, fáa positiva ávirkan á Føroyar sum vertur fyri altjóða kongressum.